

25. 3. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada újmy na zdraví

Muž, který v roce 2017 uklouzl na namrzlém chodníku a utrpěl zlomeninu kotníku, se soudní cestou domáhal zaplacení bolestného. Městský soud jeho žalobu zamítl[1]. Ústavní soud však rozhodl[2], že rozsudkem městského soudu bylo porušeno právo na ochranu tělesné a duševní integrity podle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod[3].

Obdobnými kauzami se soudy v minulosti zabývaly opakovaně. Z nálezů Ústavního soudu, sp. zn. [I. ÚS 2315/15](#) ze dne 12. 4. 2016,[\[4\]](#) proto alespoň krátce připomínám: "... domáhá-li se chodec náhrady újmy na zdraví a uvádí, že tato újma mu vznikla kvůli stavu chodníku (místní komunikace), je třeba, aby soudy na jedné straně zkoumaly, nakolik se chodec choval tak, aby svému úrazu předešel. V rámci toho se mohou zabývat veškerými okolnostmi případu včetně toho, zda chodec z více možných cest zvolil tu nejbezpečnější, zda přizpůsobil tempo chůze okolnostem, ale i zda zvolil vhodnou obuv apod. Na druhé straně je ovšem třeba zhodnotit, nakolik vlastník komunikace dodržel svou povinnost zajistit, aby tato komunikace umožňovala bezpečný pohyb chodců."

Nejvyšší soud ČR v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia, sp. zn. [31 Cdo 1621/2020](#) ze dne 9. 12. 2020, konstatoval, že pokud nejsou splněny podmínky odpovědnosti za závadu ve schůdnosti, je možno se domáhat náhrady na základě obecných ustanovení o odpovědnosti v [občanském zákoníku](#)[\[5\]](#). Opačné pojetí totiž podle Nejvyššího soudu "nevede ke spravedlivým řešením, neboť ve svém důsledku odpírá poškozeným chodcům právo na náhradu újem vzešlých z předvídatelných závad komunikací, aniž by současně zohledňovalo počínání jejich vlastníků při plnění povinnosti řádně pečovat o jejich stav, respektive povinnosti zajistit, aby chodníky umožňovaly bezpečný pohyb chodců."

Vedlejší účastník soudního sporu, hlavní město Praha, v naší kauze mj. konstatoval, že zmíněný náleží Ústavního soudu z valné části nahradil uvedený rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu. Podle vedlejšího účastníka se za závadu ve schůdnosti považuje jen takové místo komunikace, které se svou nekvalitou vymyká obecnému stavu natolik, že jej chodec není schopen rozlišit a upravit tomuto nenadálému nebezpečí svůj způsob chůze, tj. s obvyklou mírou pozornosti zvážit, v jakém stavu se přibližně nachází úsek, kam hodlá vstoupit. Podle názoru vedlejšího účastníka proto v projednávaném případě o závadu ve schůdnosti jít nemohlo.

Ústavní soud později ve věci rozhodl tak, jak bylo výše uvedeno a konstatoval, že neshledal důvod, proč by se měl odchýlit od nosných důvodů nálezů sp. zn. [I. ÚS 2315/15](#) a sp. zn. [II. ÚS 4100/19](#). Městskému soudu vytkl, že v dané kauze neposoudil věc z hlediska obecné odpovědnosti dle [občanského zákoníku](#) a nezabýval se případným porušením povinností správce, když chodník nebyl po několik dnů ze strany správce komunikace ošetřen, tedy zda stav komunikace v době úrazu nebyl důsledkem pochybení při údržbě komunikace.

Z hodnocení kauzy Ústavním soudem bych chtěla upozornit na tu část nálezů, podle níž bude chodec v režimu obecné odpovědnosti dle [občanského zákoníku](#) tížit důkazní břemeno, totiž, že při (nedostatečném) ošetření chodníku byla ze strany vlastníka, resp. správce, porušena jeho zákonná povinnost. Případný informační deficit lze podle Ústavního soudu kompenzovat např. institutem tzv. **speciální vysvětlovací povinnosti**, která by byla uložena vlastníkovi, resp. správci, komunikace za

situace, kdy žalobce předloží alespoň tzv. opěrné body svých tvrzení. Odkázal přitom na nález sp. zn. I. ÚS 987/07 ze dne 28. 2. 2008, ze kterého cituji: „*Tento přístup se však může prosadit pouze v řízení ovládaném **zásadou projednací**, a nikoliv ještě vždy: průlom do tohoto principu představuje tzv. vysvětlovací povinnost strany nezatížené důkazním břemenem, na jejímž základě procesní strana, nezatížená (subjektivním) břemenem důkazním a břemenem tvrzení, podrobně vysvětluje a objasňuje skutečnosti, o nichž má dostatečné informace, ačkoliv tyto skutečnosti by měl ve vlastním zájmu ve svých skutkových tvrzeních podrobně přednést její odpůrce; ten však potřebnými informacemi nedisponuje a nemá ani reálnou možnost získat je jiným způsobem než na základě substancovaného přednesu druhé procesní strany.*“

Ke zmíněné projednací zásadě lze odkázat např. na usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 22 Cdo 1900/2005 ze dne 7. září 2006: „*V občanském soudním řízení se uplatňuje zásada projednací, podle které jsou účastníci povinni tvrdit všechny pro rozhodnutí věci významné skutečnosti (povinnost tvrzení); jsou též povinni plnit důkazní povinnost (§ 120 odst. 1 o. s. ř.), tedy označit důkazy k prokázání svých tvrzení [viz § 101 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř.]. Důsledkem nesplnění těchto povinností je vynesení nepříznivého rozsudku pro účastníka, který je nesplnil; soud sám není povinen po významných skutečnostech pátrat.*“

Ústavní soud ve svém nálezu rovněž upozornil na to, aby soudy dbaly **poučovací povinnosti** podle § 118a odst. 2 o. s. ř. [6], pokud budou vycházet z toho, že úrazy na chodníku je třeba řešit z hlediska odpovědnosti za závady ve schůdnosti ve spojení s obecnou odpovědností dle **občanského zákoníku**. Jestliže budou mít odlišný názor na právní posouzení věci (tedy i odlišný názor na režim odpovědnosti), musí o svém názoru poučit účastníka řízení a vyzvat ho, aby v potřebném rozsahu doplnil vylíčení rozhodných skutečností.

K tomu připomínám nález Ústavního soudu, sp.zn. III.ÚS 3166/18 ze dne 16. 4. 2019, který k ust. § 118a odst. 2 o. s. ř. uvedl, „...soud má v případě jiného právního názoru, než je názor účastníka řízení, ho poučit a vyzvat k vylíčení rozhodných skutečností, které jsou relevantní pro úvahy soudu...“, [7].

Ústavní soud danou kauzu uzavřel tak, že pokud chodec utrpí újmu na zdraví v důsledku toho, že se na chodníku nachází sníh či led, nemůže být odpovědnost vlastníka, resp. správce komunikace, vyloučena odkazem na to, že pro chodce byl stav chodníku předvídatelný. Je třeba zkoumat i to, nakolik vlastník (správce) komunikace dodržel svou povinnost zajistit, aby tato komunikace umožňovala bezpečný pohyb chodců, přičemž z ústavněprávního pohledu není samo o sobě rozhodující, v jakém odpovědnostním režimu z hlediska podústavního práva toto hodnocení proběhne.

Obecné soudy by měly předvídatelnost změn ve schůdnosti chodníku brát v potaz jako jedno z kritérií pro posouzení konkrétních skutkových okolností případu, rozlišení na předvídatelnost či nepředvídatelnost změn ve schůdnosti chodníku však podle Ústavního soudu nesmí být kritériem jediným.

Lze tedy uzavřít, že pokud výklad soudu vyloučí náhradu újmy jen proto, že stav chodníku pokrytého sněhem a ledem byl předvídatelný, je tento výklad ústavně nekonformní a dochází k porušení práva na ochranu zdraví stěžovatele jako součásti tělesné integrity.

Mgr. Marcela Fadrná,
právnička

[1] Rozsudek Městského soudu v Praze, č.j. 70 Co 416/2019-114 ze dne 14. 5. 2020.

[2] Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 1991/20 ze dne 1.12.2021.

[3] Z čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky plyne obecná závaznost právních názorů vyjádřených v nálezech při řešení typově shodných případů, přičemž od právních názorů se lze odchýlit jen tehdy, pokud soud předloží opodstatněné a důkladně vysvětlené důvody, proč je třeba závěry Ústavního soudu revidovat. V opačném případě dojde k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

[4] Dále rovněž nález Ústavního soudu, sp. zn. [II. ÚS 4100/19](#) ze dne 14.5.2020.

[5] Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[6] Zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

[7] Viz nález Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 2738/10 ze dne 23. 11. 2010.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulační požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault – evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)